

„NAŠ GLAS“ izide vsakega prvega, in petnajstega v mesecu. Naročnina za celo leto din 40.—, za pol leta din 20.—, za četrt leta din 10.—. — Za inozemstvo je dodati poštnino. — Oglasi po ceniku. —

NAŠ GLAS

P. M. vse.
Vseučilišče
obv. izvod

Uredništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Upravni svet: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Ravnatelj: Ljubljana, v Ljubljani št. 11457.

List za državne nameščenice in upokoјence

Naše pravične težnje

Poročali smo že, da so imela dne 21. januarja t. l. skoro vsa naša strokovna društva zborovanja oz. seje, kjer so zborovalci sprejeli enotno, skupno resolucijo, katero je sestavil in društvom razposlal akcijski odbor društev drž. uslužbencev v Beogradu.

Tudi v Sloveniji je veliko število naših organizacij imelo taka zborovanja, med drugimi tudi vsa učiteljska društva, ki so sprejela in (kakor posnemamo iz ljubljanskega »Učiteljskega tovariša«, ki je objavil tudi naslednjo spomenico) odposlala gg. predsedniku in podpredsedniku kralj. vlade ter prosvetnemu ministru tole

spomenico.

Jugosl. učiteljsko združenje, sekcija za drav. banovino v Ljubljani — je razmotrivala položaj svojih članov, kakor v materialnem, tako v pravnem pogledu in je ugotovila sledeče:

Da je uredba o znižanju prejemkov v l. 1935. poslabšala že itak težki gmotni položaj državnih uslužbencev in upokoјencev. Od tega časa dalje so cene življenjskim in ostalim kulturnim potrebščinam znatno poskočile, tako da so danes te cene do 50 % višje nego v letu 1935. Poleg tega so izredne vojne prilike dobrodošle dobičkarjem, da še bolj dvigajo cene vsem življenjskim potrebščinam, na škodo gmotno najslabotnejših slojev, drž. uslužbencev in upokoјencev ter delavcev, ki so ostali brez zaščite. To je povod naglemu obubožanju drž. uslužbencev in upokoјencev, ki vodi naravnost v bedo.

Tudi sam pravni položaj drž. uslužbencev in upokoјencev je postal vse težji z uveljavljanjem zakona iz l. 1931., s katerim so prejšnji režimi odvzeli stalnost v službi in svobodo strokovnega organiziranja, kakor tudi svobodo njihovega poklicnega tiska, nasprotno pa so dovolili diskrecijskemu pravu oblastev največji razmah, ter so zaradi tega uspeli uničiti moralo uslužbencev in upokoјencev ter iz njih ustvariti volilno armado tistih strank, v katerih rokah je stvarno bila usoda vsakega poedinega uslužbenca.

Danes, ko kr. vlada rešuje mnoga državna vprašanja, ali pa je tik pred pristopom k njihovem reševanju, s ciljem, da bi država v tej težki mednarodni situaciji mogla ravnotežno in mirno gledati v bodočnost, je neobhodno potrebno, da bodo poleg delovnega naroda uzadovoljeni tudi državni

uslužbenci in upokoјenci. Zaradi tega vidimo učitelji edino pot za izboljšanje svojega materialnega položaja v tem, da merodajni takoj sklepajo o sledečih zahtevah:

1. Zahtevamo, da se takoj izplača 13. plača drž. uslužbencem in upokoјencem kot prva pomoč zaradi izboljšanja težkega gmotnega položaja, nastalega zaradi prehitre zadolžitve in ustavitve kreditov.

2. Zahtevamo, da se takoj povišajo plače vsem drž. uslužbencem in upokoјencem, sedanji draginji primerno, in sicer v draginjskih dokladah s tem, da se v bodoče te doklade avtomatsko povišajo ob naraščanju cen.

3. Zahtevamo, da se sestavi iz predstavnikov vseh organizacij drž. uslužbencev in upokoјencev komisija, ki bo zasledovala gibanje cen vseh življenjskih potrebščin in predlagala povišanja ali znižanja doklad za draginjo v zvezi z dviganjem in padanjem cen. Ta komisija mora biti v neposredni zvezi s kr. vlado, njeni predlogi pa naj se avtomatsko rešujejo.

4. Zahtevamo, da se pred izdajanjem novega ur. zakona odpravi čl. 76. u. z. ker ovira svobodo strokovnega organiziranja.

5. Zahtevamo kot neizogibno čim hitreje odobrenje dela Splošne zveze državnih in samoupravnih uslužbencev kraljevine Jugoslavije, ker se samo na ta način more ustvariti potrebna vez med državnimi in samoupravnimi uslužbenci in kr. vlado, ki je obojestranske važnosti, ter koristna za ves narod, in se le na tej podlagi morejo vzgojiti pravi narodni uslužbenci.

6. Izenačenje plač ženskih in moških drž. uslužbencev in upokoјencev.

7. Zahtevamo nov zakon o uradnikih in zakon o državnem železniškem osebju, ki bi zamenjala sedanja nedemokratska zakona.

8. Pri izdelovanju novih zakonov naj enakopravno sodelujejo tudi naši predstavniki.

—o—

ODGOVOR NA BRZOJAVKE.

Vsa društva, ki so poslala brzojavke, so prejela od predsedstva ministrskega sveta sledeči odgovor: »Gospod predsednik je prejel vašo brzojavko, v kateri ste obrazložili stanje uradništva. Obveščam vas, da se bo kmalu ustrelo vaši zahtevi.« — 25. januarja 1940. Beograd. — Po odloku predsednika ministrskega sveta šef kabineta: Podpis.

Obupno stanje uradnikov in upokoјencev

Somborski organ ondotnega upokoјenškega društva za donavsko banovino, »Naša reč«, je objavil tale članek, ki ga prinašamo v prevodu.

»Še se živo spominjamo udarca, ki nas je zadel meseca septembra 1935., ko je bila izdana uredba o znižanju naših doklad v obsegu, ki je zelo občutno prizadel vse aktivne in upokoјene uslužbence, in ki nam je s tem svojim enim mahom zmedel gospodarsko ravnotežje. To je bilo isti čas, ko so nam zaradi pocenitve znižali pokojnine, a so narodnim poslancem zaradi draginje zvišali dnevnice za 100 din. Takrat smo občutili, da smo zadeti do mozga v svojih gmotnih koristih. Na proteste naših društev, se nam zdi, so pristojni uvideli težo tega fiskalnega ukrepa in so nam začeli obljubljati, da se nam vrnejo doklade, ki so nam bile odvzete, takoj ko bo to dovolila proračunska možnost.

Čakali smo in še čakamo, da se izpolnijo te obljube. Težko je to čakanje, ker smo trpeli in trpimo še

večje pomanjkanje. Toda držalo nas je pokonci upanje, da se bo naša revščina ublažila in da bomo že nekako preživeli težke dni tega pomanjkanja in se oprostili skrbi za suhi kruh.

Naše upanje je bilo zaman. Da vprašanje našega položaja še ni rešeno, se more v neki meri opravičiti s fiskalnimi razlogi in pomanjkanjem potrebnih sredstev, toda nikakor ne z razlogi socialne pravičnosti. Kako naj se upokoјenec v vedno slabših gmotnih razmerah preživlja, ne da bi zabredel v dolgove?

Socialna pravičnost, kje je? Kmet ima dovolj denarja, ima vsega v izobilju (pisec misli tu gotovo na kmete v Banatu, kjer žive kakor znano, v izredno dobrih razmerah; op. prev.). Svoje pridelke prodaja po kolikor hoče, dolgovi ne plačuje. In navzlic vsemu temu še poskušajo, da mu položaj še bolj olajšajo. To se pravi debeli, mastni gosi mazati rep. Kdo pa misli na nas aktivne uslužbence in upokoј-

jence? Nihče. Pa tudi mi sami se ne brigamo dovolj zase. Nismo zadostno organizirani. Od dne do dne se slabša naš položaj. Tudi morebitni povišek nam ne bo pomagal, če se ne odpravi draginja in brezvestna spekulacija.

Zadnji čas je skratka nemogoče spremljati razvoj naglega podraževanja življenjskih potrebščin. Uredba o pobijanju draginje ne more vplivati na razvoj cen. Noben izmed storjenih ukrepov ni dosegel zaželenega rezultata. Zato je torej treba novih ukrepov. Treba bi bilo namreč, da bi se z najstrožjimi, po potrebi tudi drakon-

skimi ukrepi, preprečil vsak poskus draženja. Treba je uvesti najstrožje nadzorstvo na trgu in v vseh prodajalnah. Vsaka podražitev bi se morala najprej prijaviti oblastvom in šele po odobrenju bi se smelo prodajati po višjih cenah. Vsaka prekršitev bi se morala najstrožje kaznovati.

Torej hkrati z zvišanjem naših prejemkov je treba odpraviti današnjo draginjo, tako da cene ne bodo višje od onih, ki so jih ugotovili v juniju in avgustu 1939.

Takó in samo takó bi se moglo nekoliko izboljšati naše stanje.«

Učiteljski gospodarski zavodi

Že zgodaj je slovensko učiteljstvo začelo misliti na gospodarsko osamotitev in na razne socialne in dobrodelne ustanove. To delovanje se je sprva omejilo na tiste točke, kjer je bila potreba najnujnejša. Tako so ustanovili idealni učiteljski organizatorji najprej kreditne zavode, ki so nudili učiteljstvu v sili pomoč, nato pa celo vrsto raznih gospodarskih ustanov, ki prav dobro uspevajo in ki so izkazale učiteljskemu stanu doslej že velike usluge.

Kakor je to razumljivo samo po sebi, te razne učiteljske gospodarske naprave, društva in zavodi niso bili povezani med seboj, temveč je deloval vsak zase. Šele pred sedmimi leti je ljublj. sekcija JUU ustanovila poseben »gospodarski svet« iz zastopnikov vseh stanovskih učiteljskih gospodarskih zavodov in društev ter strokovne organizacije. Ta odsek ljubljanske sekcije JUU daje gospodarskim ustanovam učiteljstva smernice za delovanje po nekem višjem skupnem načrtu, ki omogoča smotno delovanje. Tudi ne-učitelje bo zanimal kratek pregled vsega, kar so si učitelji do danes ustanovili gospodarskih postojank.

Najmočnejše podjetje je Učiteljska tiskarna, ki je organizirana kot zadruga. Ima moderno urejeno tiskarno, lastno knjigovoznico, fotokemični oddelek, lastno knjigarno v Ljubljani in podružnico v Mariboru. Njena naloga je gmotno podpiranje učiteljskih socialnih ustanov. Podjetje navzlic splošni poslovni stagnaciji prav dobro uspeva, kar je zasluga učiteljstva, ki se je trdno oklenilo svojega tiskarskega zavoda in je v zadnjem času zadruga zabeležila veliko število novih pristopov.

Izredne važnosti je zadruga Učiteljska samopomoč. V štiridesetih letih, kar posluje, je ta posmrtniška zadruga izplačala za 468 umrlih članov vsega skupaj že 4.484.415 din posmrtnin. Imela je lani že 2664 zadržnikov. Iz **podpornega sklada** izplačuje članom, ki so zašli v težke gmotne razmere, brezobrestna posojila. Odkar je bil uveden ta podporni sklad, t. j. komaj nekaj let, je dovolila zadruga do lani 337 članom brezobrestnega posojila v skupni višini 698.595 din. Učiteljska samopomoč ima tudi **starostni podporni sklad**. Iz obresti le-tega se plačujejo prispevki za najstarejše člane, ki so s tem oproščeni vseh vplačil. Lani je bilo že 12 članov, ki uživajo ugodnosti tega sklada. Število oproščenih se bo pa višalo iz leta v leto.

Nekaj let že posluje v Ljubljani tudi zadruga **Samopomoč učiteljskih otrok**, ki zavaruje otroke učiteljev, stare od 3 do 10 let, in izplačuje zavarovancem ob polnoletnosti odpravnino, ki znaša tolikokrat po 10 din, kolikor otrok je v zadrugi zavarovanih. Enako vsoto dobe otrokovi starši, če zavarovanec prej umre. Zadruga je lani štela 168 zadržnikov, ki so zavarovali 246 otrok. Ker je še več kot 500 učiteljskih otrok v navedeni starosti, ki niso zavarovani, je to dokaz, da zadruga doslej še ni bila deležna potrebne pažnje in razumevanja.

Veliko zavoda sta Učiteljska domova v Ljubljani in v Mariboru. Njena naloga je, da nudita učiteljskim otrokom, ki se šolajo v Ljubljani, primeren dom za zmerno oskrbovalnino. Če ni dovolj učiteljskih otrok, sprejema domova tudi druge otroke. V ljubljanskem domu je prostora za 70 otrok. Uspehi, ki jih oba domova dosegata v vzgojnem in učnem pogledu, so prav zadovoljivi, tako da domova pridobivata na ugledu.

Živahno deluje tudi zadruga **Dom učiteljic v Ljubljani**. Zadruga je kupila že stavbišče v Strelški ulici. Ima 1155 m² površine. Želeti bi bilo, da bi se vse učiteljice tesno oklenile te svoje zadruge, da bi ta mogla kar najprej izvršiti svoje lepe in koristne načrte.

Stara in solidna denarna zadruga, ki vkljub nemirnim časom in nervoznosti na denarnem trgu popolnoma normalno posluje, sta **Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta** v Ljubljani in pa **Učiteljska kreditna zadruga** v Celju. Tudi v zadnjih letih, ko so bile povsod drugod vloge zamrznjene, sta oba zavoda vloge takoj in sproti izplačevala, kar je zaupanje vanju še močno utrdilo.

V zdravilišču in letovišču v Rogški slatini imajo učitelji svoj lastni hotel, namreč **Učiteljski zdraviliški dom**. Ta že dolgo let obstoječa ustanova ima namen omogočiti učiteljskemu, da se za nizke oskrbne stroške more zdraviti in odpočiti v tem lepem zdravilišču.

Pred nekaj leti so učitelji ustanovili posebno društvo, namreč **Obmorski učiteljski dom** v Omišlju. Društvo namerava zgraditi v Omišlju na otoku Krku udoben počitniški dom, ki bi bil pa dostopen tudi drugemu učiteljstvu, ne samo društvenim članom. Društvo ima že primerno stavbišče, ki meri 2000 m² in leži na lepem kraju ob morju. Zbralo je društvo doslej že okrog 100.000 din glavnice. Z zbiranjem stavbnih sredstev društvo nadaljuje, dokler ne bo zbrana dovolj velika vsota za pokritje vseh stavbnih stroškov. — Učiteljska organizacija je pa že lani sprejela načelen sklep, da se postavi za učiteljstvo poseben počitniški dom v planinah. Ta sklep bo pa mogoče izvesti šele, ko se bodo gmotne razmere vsaj nekoliko izboljšale.

Iz povedanega je videti, kako smotno in kako premišljeno je razporeženo mrežo učiteljskih gospodarskih zavodov in naprav. V tem pogledu si morejo pripadniki drugih strok vzeti učiteljstvo za vzor. Šele, ko bo v vseh državnih uslužbencih prodrlo spoznanje, da je rešitev in edina uspešna obramba le v samopomoči, bo mogoče preiti od dosedanjega tarnanja in jadicovanja k resnemu delu.

O naših plačah

V zagrebškem dnevniku »Novosti« je objavil dr. Josip Štefanić več člankov o vprašanju naše justične uprave, kjer se je med drugim dotaknil tudi vprašanja sodniških plač. V posebnem sestavku o plačah hrvatskih sodnikov je zbral odlomke iz govorov poročevalcev in predsednika Društva hrvatskih sudaca na zadnjih dveh občinjskih zborih navedene strokovne organizacije. Ker bodo ti odlomki gotovo zanimali tudi naše bralce, jih prenašamo v prevodu:

»Sodnik mora biti neodvisen tudi navzdol, to pa bo samo tedaj, če je gmotno popolnoma zavarovan, tako da tudi njegov družbeni položaj ustreza njegovemu stanu, da ne more nihče niti pomisliti, da bi sodnika, ko deli pravico, mogle voditi kakšne gmotne koristi. — Odveč je dokazovanje, da je dandanes gmotno stanje sodnikov zelo hudo, mlajših pa naravnost kritično. Z desetimi službenimi leti ima sodnik približno 2000 din plače na mesec. Tudi najposobnejši matematik ne bi mogel najti formule, po kateri bi sodnik mogel razporediti to svojo plačo tako, da zadosti vsem potrebam, kje pa še, da bi mogel živeti primerno svojemu stanu. —

Pravijo, da se sodnikom ne morejo zvišati plače, ker bi potem tudi vsi drugi uradniki zahtevali zvišanje. To sploh ni noben, celo pa ne opravičen razlog, da se sodnikom plače ne zvišajo.

Ne trdimo, da imajo drugi uradniki dovolj, da morejo dostojno živeti, vemo pa, da mora vsaka pravna država gmotno popolnoma zavarovati svoje sodnike, ker to sodniška služba sama zahteva. Ne zahtevamo plač, kakršne imajo angleški sodniki, ker so hrvatski sodniki uvidevni in rodoljubni sinovi revnega naroda, pa tudi vajeni na skromno življenje in zanje popolnoma veljajo Horacijeve besede »Vivitur parvo bene« — toda zahtevajo, da to malo ni premalo. —

Gmotni položaj sodnikov, zlasti mladih, je naravnost reven. Na primer: sodnik VII. položajne skupine v I. draginjskem razredu prejema na mesec čiste plače 1905 din. — Če je oženjen, mislim pa, da ima tudi sodnik pravico, da se oženi, ker mora sicer plačevati samski davek, kar kaže torej, da tudi država želi, da se njeni državljani ženijo, ne more v Zagrebu najti stanovanja pod 800 din na mesec. To je stanovanje dveh sob, in to stanovanje v predmestju, med tem ko o tem, da bi stanoval bliže središča, ni niti govora. Temu sodniku ostane torej 1105 din na mesec za njegovo lastno in njegove družine življenje. Ali more s tem zneskom živeti? Sodnik mora varovati ugled in dostojanstvo sodišča, toda ali tisti sodnik, ki mora vsak dan, preden gre v urad, pogledati hlače proti svetlobi, da ugotovi ali bodo še ta dan prestale, more še paziti na ugled in dostojanstvo sodišča?

Preden pokažem, kako tesno je zvezano vprašanje pravične ureditve sodniških plač z vprašanjem sodniške neodvisnosti, in da šele potem odkrijem temelje, na katerih bi se to vprašanje moralo pri nas urediti, moram najprej ugotoviti, kako je današnji položaj v tem pogledu pri nas popolnoma nevedrjen.

Znano je, da je vprašanje uradniških plač v naši državi zelo nesrečno urejeno. Nesrečno, razume se, za interese države. Uradniške plače niso zadostne za dostojno življenje. Plače nižjih uradnikov ne dosegajo niti sredstev, ki so potrebna za kolikor toliko dostojen obstanek uradnikov. Zato se nisem n. pr. niti malo začudil, ko mi je nekoč neki visoki železniški uradnik, ki je imel nalogo zbrati pregledne podatke o plačah železniških uradnikov v drugih državah, povedal, da so železniški državni uradniki pri nas najslabše plačani uradniki v Evropi.

prečene zakonite akcije državnih uslužbencev, ki so hoteli objektivno pokazati svoje stanje in potrebe, ter dati svojemu nezadovoljstvu izraza na dostojen način. Predsednik akcijskega odbora je naglasil, da še niso popravljeni vse krivice, katere so prejšnji režimi prizadeli najboljšemu in najpoštenjšemu delu uradništva, in da v nekaterih resorih postoji strah pred novimi, ker je predstojniški kader ostal neočiščen.

Zaradi pravnega zavarovanja državnih uslužbencev je bila naglašena potreba, da pride kar najprej do ustanovitve organizacije, ki je prej obstajala pod imenom Zveze državnih uslužbencev. Načeto je bilo tudi vprašanje nabave protiplinskih mask in že prej od vseh državnih uslužbencev pobranih 360 din v korist Zveze nabavljajnihih zadrž — kar bi se bilo moralo uporabiti v korist

vseh državnih uslužbencev. Na koncu so prosili g. podpredsednika, naj se zaveže za kar najhitrejšo izdajo strogih ukrepov zaradi pobiranja organizirane špekulacije.

Gospod podpredsednik kralj. vlade dr. Vlado Maček je pazljivo poslušal navedbe in izjavil: da je sklopek načetih vprašanj tako povezan, da se ne more naenkrat v celoti najti rešitev, da bo za to določeni organ stopil v zvezo z akcijskim odborom državnih uslužbencev zaradi proučevanja in predlaganja potrebnih ukrepov; da se bo v najkrajšem času obravnavalo vprašanje zvišanja prejemkov, oziraje se na finančne možnosti in probleme, ki so s tem v zvezi. Gospod podpredsednik je dejal, da bo s svoje strani podpiral prizadevanja in zahteve državnih uslužbencev, delavcev in upokojencev.

Uradniško pravo v praksi

Zaznambe in nerubljivi minimum. K vprašanju, kako je izračunati tisti del službenih ali pokojninskih prejemkov, ki mora drž. uslužbencu ali upokojencu ostati navzlic rubežni nezasežen v prosto razpolaganje, je v nekem konkretnem primeru finančno ministrstvo izdalo pojasnilo pod št. 16.875/I od 27. okt. 1939., ki se glasi: »... se obvešča, da se po predpisu t. 6., § 33. fin. zakona za 1938./39. ob izvršbi v smislu § 245. zakona o izvršbi in zavarovanju, izvzema osebna in rodbinska doklada. Dosledno temu tudi minimum 6000 din, ki ostane izven izvršbe, ne more zajeti niti osebne niti rodbinske doklade, ki so izven izvršbe. Opozarja se edino na to, da je dopolnitev o izvzetju osebne in rodbinske doklade po t. 6., § 33. fin. zakona za 1938./39. veljavna od 1. aprila 1938. kot od dne, ko je navedeni fin. zakon stopil v veljavo in da, če je odločba o izvršbi od prejšnjega datuma, navedena sprememba nima veljave.« — To pojasnilo bi moglo služiti v oporo vsem takim, ki imajo pravice do dela uslužbenčevih prejemkov na podlagi sodnih sklepov, ki so bili izdani pred 1. aprilom 1938. in so bili izdani sklicevaje se na določbe § 264. u. z., čigar omejitve so znatno ugodnejše za upnike; zlasti za ali-

mentacijske terjatve družin staroupokojencev bi to ministrsko stališče moglo biti izredne važnosti, ker imajo zavezani staroupokojenci zelo nizke čiste pokojnine, njih prejemke pa po večini tvori osebna doklada.

Prejemki k vojakom vpoklicanih. Finančno ministrstvo je izdalo odlok pod št. 112.195/II od 9. nov. 1939. glede izplačevanja prejemkov drž. uslužbencem in drž. upokojencem, ki so bili vpoklicani k vojakom. Odlok se glasi: »Vsi tisti državni uslužbenci in upokojenci, ki so bili vpoklicani v vojaško službo kakor tudi tisti, ki so že v vojaški službi, smejo zaradi prejemanja svojih prejemkov kot aktivni drž. uslužbenci ali upokojenci pooblastiti drugo osebo, ki bo namesto njih prejela njihove prejemke ves čas, dokler bodo v vojaški službi. To pooblastilo mora imeti obliko polномоќа in ga mora pristojno oblastvo potrditi. Za tiste uslužbenke ali upokojence pa, ki so že zdaj v vojaški službi, lahko polномоќа oziroma pooblastilo potrdi tista vojaška edinica ali poloveljstvo, pri katerem je uslužbenec na vaji. Takó potrjeno pooblastilo je dostaviti osebi, ki jo je pravi koristnik pooblastil za prejemanje njegovih prejemkov.«

Za izboljšanje našega položaja

Akcijski odbor naših organizacij pri g. podpredsedniku vlade.

Akcijski odbor organizacij državnih uslužbencev je — kakor nas obvešča — dne 24. januarja 1940. dopoldne obiskal podpredsednika kralj. vlade g. dr. Vlada Mačka v zvezi z vedno slabšim gmotnim položajem državnih uslužbencev, delavcev in upokojencev. Sprejeti so bili predsednik akcijskega odbora g. Todor Dimitrijević in gg. Radoje L. Knežević, Ivan Dimnik, Mihajlo Grbić, ing. Zaviša Popović in Dušan Nikolić.

Predsednik akcijskega odbora g. Dimitrijević je pojasnil namen obiska in poudarjal gmotno in pravno stanje državnih uslužbencev, ki je posledek nesocialne in nazadnjaške politike raznih režimov pred desetletji. Zlasti je podčrtal izjemno težke razmere, v katerih živi in dela delavstvo in nižje osebje vseh strok. Zato je nujno treba njim v prvi vrsti in najhitreje ter najizdatneje pomagati. Izrazil je obžalovanje, da so bile v mnogih krajih pre-

Vestnik

Sodelujte! Vnovič kar najviljudneje vabimo vse tovariše naj se uvrste v krog naših sodelavcev. Med drž. uslužbenci in upokojenci je toliko strokovnjakov iz najrazličnejših panog državne službe, da bi bila naša stanovska glasila lahko prepolna izbranega gradiva, če bi sodelovali pri njih. Naš list zato prosi vse tovariše, naj se kar največkrat oglašajo z dopisi, članki in krajšimi sestavki. To vabilo velja še zlasti tovarišem po deželi. Samo če bodo sodelovali vsi, bo mogoče ohraniti list na dosednji višini in ga še izboljšati.

Nov grob. Dne 3. februarja je umrl v Mariboru upokojeni poštni inspektor Joško

Šavrič. Pokojnik je bil zaradi svojega lepšega značaja splošno priljubljen med tovariši in znanci. Blagega pokojnika, ki je bil dolga leta tudi zvest naročnik našega lista, ohranimo v trajnem spominu. Naj počiva v miru!

Članstvu »Tovarištva«, podpornega društva finančnih uslužbencev v Ljubljani (prejšnje »Podporno društvo državnih in banovinskih uslužbencev dravske banovine«) sporočamo, da se je društvena pisarna, ki je dosedaj poslovala v hiši nad kavarno »Evropa«, Tyrševa cesta 15/II, preselila v hišo zavarovalnice »Croatia«, Šelenburgova ulica 4/I.

Dr. Martin Malnerič, Dubrovnik.

Klek

Belokranjecem in sosednim Hrvatim je izmed vseh domačih hribov še nekako najzanimivejši Klek, kakšnih 8 km zahodno od hrvaškega mesta Ogulina (vas istega imena »Ogulin« se nahaja pri belokranjski Vinici). Klek je visok samo 1182 m, pa ga vendarle opeva še celó pesnik Anton Medved v pesmici »Lahinji« (Lahinja ali Lahina je reka pri Črnomlju): »ki na Krajino liki stolpa ozira se že mnogi vek.« Malo je Klek naklonjen proti vzhodu, kot da bi klečal; morda mu od tod ime, ki ga sicer srečamo tudi drugod: Veliki Klek (Veliki Zvonar — Großglockner); vas pri Radgoni; luka in ozemlje med Neretvo in Stonom (Neum — Klek); Klik in Klak pri Ubu v Srbiji. Da se namreč ne odločimo prehitro za kakšno nam simpatično etimologijo, je redno treba zbrati najprej vsa enaka in podobna imena v raznih sosednih deželah. Naj navedem kot primer Cetino. Nad Gomirjem pri Vrbovskem se razprostira planota Cetinj; na Češkem je mesto Cetyn, (na Slovenskem je Cetin priimek, tako na pr. v Trnovem pri Bistrici; s tem priimkom je najbrž v zvezi tudi priimek »Zetineo«). Na Poljskem je reka Cetina, na Hrvaškem trg Cetin grad. Zato ni verjetna razlaga (re. N. Županiča imena dalmatinske Cetine (dr. in vasi) in črnogorskega Cetinja iz pelazgijskogriškega »cent (aurus)« — »konjska reka«. — Kot krajevna imena ponavljajo se čisto na severu in jugu tudi priimki, tako n. pr. tudi »Kocelj«; vendar so Kocelji v Dubrovniku, Cavtatu in v konavljanskih Močičih najbrž češkega pokolenja, kot pripoveduje staro ustno sporočilo v Močičih; morda bi se o tem kaj našlo v dubrovniškem arhivu.

Zahodno od gomirske planote Cetinj leži ob Lujzenski cesti pri Vrbovskem, samo 9 km značne črte do belokranjske meje, vas Hajdina. Tega imena nima torej samo štajerska slovenska vas Hajdina, kjer so našli mnogo predzgodovinskih grobov; a nekateri so smatrali Hajdince celó — za potomce Obrov! — Belokranjska Mirna gora se je nekda imenovala, kot navaja I. Šašel v Bogoljubu (1938.), Mašenik; »revir Mašnik« nahajamo v sosedni Hrvaški pod Generalskim stolom, a takoj poleg njega odgovarja belokranjskemu hribu »Kolečaju« — »Kolečajsko brdo«.

S Klekom pa se nahajajo v istem oklopu: Mali Klek (662 m), Podklek na zahodnem pobočju Kleka in Gradina (663 m), ime, ki redno označuje mesto z razvalinami. V slovenskem jeziku pomeni »klek« tudi »drevo življenja« (Thuja). Kot je znano, zvezan je Klek s praznoverjem o čarovnicah, ki imajo tam svoj dom ter jahajo na metlah po zraku — na Klek. Stari narodi so častili tudi nekatere gore, višine (»Höhenkultus«) kot bogove ter so jim na njihovih vrhovih opravljali daritve. Ko je krščanstvo premagalo poganske nazore, so postavili krščani na takšnih mestih cerkve ali kapelice; kjer pa niso bile sezidane kapelice, tam so v srednjem veku govorili, da se tu zbira — čarovnice; tako nam je prazna vera v takšnem primeru potokaz — do poganskega obrednega mesta.

V tem primeru nas v tem potrjuje tudi samo ime hriba. Tu je bilo torej najbrž versko zbirališče starodavnih Japodov, ki so pri svoji daritvi najbrž uporabljali tudi plod versko — obrednega »drevesa življenja« — »kleka«, znanega radi balzamske dišečnosti in zdravilne moči (thuja orientalis); a morda so bili ti verniki — prvi Slovani teh krajev?

Vendar ne smemo misliti, da je srednjeveško prebivalstvo okoli Kleka, z Belo Krajino vred, versko zaostalo za severnejšimi kraji, kakor so hoteli nekateri sklepati iz ustanovne listine črnomaljske župnije. Ne glede na zagrebško škofijo vidimo, da je bila v Otočju opatija že v najstarejših časih, izpremenjena za papeža Pija II. (opatija je prenehala že leta 1241.) v škofijo, segajočo z bužansko župo v ogulinski okraj, kjer se je stikala z udbinsko (krbavsko) škofijo, ustanovljeno leta 1185. v Udbini, prenešeno leta 1457. v Modruš. Prvi škof v Otočju je bil dubrovniški dominikanec Blaž; morda je tedaj nastalo tudi ime vasi Blaževce, nasproti belokranjskemu Staremu trgu, kjer je bil še l. 1637. pozvan priimek Blažević: sto let stari Martin Blažević je pomagal zidati »Turanj« Zrinjskih v Gornjih Moravicah (E. Laszowski, Gorski kotar i Vinodol, Zgb. 1923., str. 30).¹

Danes imajo na Kleku svoja medena gnezda — ose in divje čebele.

Tako omenimo med belokranjskimi znamenitostmi (samo članek o znamenitostih Bele Krajine je v knjigi o Dolenjski — iz Trgovskega lista 13. aprila 1938. — ² moj; pa še tu je tiskarski skrat — n. pr. zamenjal barvo belokranjsko — hrvaških in srbskih torb), lahko tudi — Klek (pa n. pr. tudi še »meniha« pri Osilnici, — meni-

hu podobno skalo, — pa v zanimivi got-skem slogu zidano cerkev v Trnovcu pri Metliki, pa stensko — pleskarske starine v gradu v Podbrežju (tako govori narod, — ne: »Pobrežje«, tudi na Hrvaškem je več vasi »Podbrežje«; belokranjsko ni »navkreber«, ampak: »v breg«; torej nam breg ne pomeni samo — obale).

Beseda klek pomeni sicer še lahko: »stor« in »brinja« (juniperus — »kleka«, od tod menda tudi »klekovača« — srbijansko žganje). »Drevo življenja« (thuja, biota) služi še v narodni umetnosti, kot ornament v preprogi in pri narodnem venjenju, najbrž na podlagi stare mistike. V Dubrovniku si godci na nedeljo po Sv. Blažu, ko gredo na Gorico sv. Vlahu, zataknejo za klobuke vejico »thuje«. Od prastarih belokranjskih imen je treba omeniti ime vasi in potoka »Krupa«, ime, ki ga srečamo tudi v Bosni in Hercegovini in ki je najbrž v zvezi z albanskim »krupa« — sol; (lahko pa pomeni krupa — »pšeno«: »Graupe«; tudi »babje pšeno«, kar pa Belokranjci imenujemo — kakor čakavci: »solika«). Od belokranjskih priimkov pa je posebno zanimivo ime Butala (Stari trg v Poljanah; Sipek pri Dragatušu; Karlovac: Butalja), ker nas spominja imena »Butala« (s »torontalske skledice zaklada Atilek«), enega izmed prvih v zgodovini (na skledici) zapisanih — županov.

V božični številki zagrebških »Novosti« je napisal g. Viktor Kućinić članek: Orgije vještica na Kleku. Sudbeni zapisnici i priznanja mučenih »vještica«. Ta članek nima s člankom v »Našem Glasu« nobene zveze in obratno. Pač pa se članka izpopolnjujeta. V. K. poudarja, da na področju samega Kleka ni bilo preganjanja čarovnic, — pač pa celó v (Nemškem) Gradcu (radi coperniškimi sestankom na Kleku). — Op. uredn.

¹ Tu beremo na str. 139. o narodnem običaju na Križevu v Bakru; tudi v Črnomlju imajo na Križevu (Vnebohod) poseben običaj: peče se cvrtje, ki ga na ta dan dobé tudi pastirji. — Op. pis.

² Danes je prepovedan tam opisani ribolov z ostmi. — Op. pis.

³ O »Brunki« prim. sedaj, razen v navedenem članku in v Etnologu, tudi beležko v Trg. listu 4. julija 1938. — Op. pis.

Načelo § 76. ur. zakona predrito. Znano je vsem državnim uslužbencem, da prepušča oz. močno omejuje svobodno združevanje državnih uslužbencev v stanovskih društvi ravno § 76. ur. zakona. Po tem določilo niso dopustna strokovna društva za posamezne dele države, temveč morajo obsejati območje vse države. Prav tako se smejo združevati samo uslužbeni iste stroke in istega uslužbenkega reda. To določbo so pozneje razlagali tako, da n. pr. ne smejo biti organizirani v istem društvu uradniki in zvičniki ali služitelji, čeprav oboji pripadajo isti stroki službe, n. pr. poštni. Zdaj je pa izšla uredba o spremembah predpisov za uslužbence finančne kontrole, ki med drugim določa tudi, da morejo navzlic § 76. u. z. uradniki in zvičniki fin. kontrole ustanoviti skupna društva z delokrogom na področju ene ali več hanovin. S to določbo je načelo § 76. u. z. prebito in torej ti dve poglavitni določili navedenega paragrafa za stroko finančne kontrole ne veljata več. — Če je bilo torej mogoče za eno določeno službeno panogo odpraviti veljavnost tega izjemnega predpisa, ni nobene zapreke, da se isto prizna tudi uslužbencem drugih strok oziroma skratka vsem. V ti smeri neutrudno delovati je naloga in dolžnost vseh naših stanovskih in strokovnih organizacij.

Uredba o državni mobilizaciji. V »Službenih novinah« od 4. dec. 1939. je bila objavljena uredba o državni mobilizaciji z dne 28. nov. 1939. M. s. št. 1541. V čl. 29. te uredbe beremo tudi to-le določilo: »Vsi državni in samoupravni uradi in ustanove, tvornice in podjetja, tako državna kakor tudi ne državna, ki imajo pomen za državno obrambo, se zavarujejo: b) pred bojnimi strupi z nabavo zaščitnih sredstev. Vsi spredaj naštetih uradi, ustanove, tvornice in podjetja morajo biti pravočasno in popolnoma zavarovani z ukrepi za pasivno zaščito pred zračnimi napadi. — Stroški, ki jih povzročijo ukrepi, naštetih pod 1., 2. in 3. tega člena, obremenjujejo državo, bansko oblast, banske uprave, samouprave itd.« — Med zaščitna sredstva zoper zračne napade, in sicer pred bojnimi strupi, spadajo v prvi vrsti protiplinske maske.

Nabava protiplinskih mask. Lansko poletje je ministrski svet predpisal vsem aktivnim državnim uslužbencem, da si morajo do začetka oktobra nabaviti protiplinske maske. Ker pa takih mask tedaj sploh ni bilo mogoče kupiti, ker jih tvrdka Bat'a ni imela nič v zalogi, je ostal ta predpis neizvršen. Državni uslužbeni so bili prepirani, da jim ne bo treba kupovati protiplinskih mask. Zdaj je spet izšel predpis, da si morajo nabaviti vsi drž. uslužbeni maske in sicer pri tvrdki Bat'a. Maske morajo kupiti do 15. februarja in to dokazati svojim predpostavljenim, sicer se jim bo pričeni s 1. marcem začela kupnina uradnega odtegotati od plače. Znesek 163 din 50 p. kolikor velja posamezna maska, se bo odtegnil uradnikom od VII. in višjih položajnih skupin v treh obrokih, nižji uslužbeni bodo pa morali plačati masko v petih obrokih. Ta predpis velja zaenkrat v Sloveniji prvenstveno samo za kraje Ljubljana, Maribor, Celje in Kamnik. — Ne izvajajo se pa zaenkrat predpisi prav v vseh službenih panogah.

Jugoslovanski poštni rekord. O tem piše »Slovenski poštar«: »Navajeni smo že,

da najdemo v raznih statistikah pošto na zadnjem ali predzadnjem mestu. V eni stvari smo pa odnesli rekord. Pošta je bila prva, ki je odredila in tudi že kasirala prvi obrok za — plinske maske. Praviloma bi bili morali plačati prvi obrok že 1. decembra 1939. Po golem slučaju se je to zavleklo do 1. januarja 1940. Toda tokrat pa strogo obvezno, brezpogojno, če ne... itd. Začuden smo poslušali tovariše železničarje, učitelje, uradnike na Banski upravi in drugod, da niso oni dobili nobenega takega fermana in da jim ni bilo 1. januarja nič odtegnjenega za maske. Selez zdaj beremo v časopisih uredbo pristojnega ministra o obveznem nakupu plinskih mask pri tvrdki Bat'a. Po isti uredbi plačujejo nižji uradniki in služabniki ceno mask v petih mesečnih obrokih od 1. februarja t. l. dalje. Pri pošti pa za vse enako, v treh obrokih in že od 1. januarja dalje, torej v najhujših mescih. Le odkod in zakaj ravno pri nas taka vnema in naglica, ki nam je še bolj zagrenila že itak obupno novo leto?»

Vnovični sprejem zvičnikov finančne kontrole. Po določilu čl. 10. nove uredbe o uslužbenih finančne kontrole, se morejo izjemoma vnovič postaviti za zvičnike fin. kontrole tisti bivši zvičniki, katerim je bila zaradi znižanja staleža zvičnikov fin. kontrole svojčas služba odpovedana ali ki so bili brez krivde odpuščeni iz službe. Isto velja tudi za tiste, ki so zaradi odslužitve vojaškega kadrskega roka podali ostavko na službo pri finančni kontroli, če niso stari nad 40 let in če v teku službovanja niso bili disciplinsko kaznovani. — Zelo mnogo takih zvičnikov je bilo pred leti odpuščenih v Sloveniji, kjer se je stalež oseba fin. kontrole znatno znižal.

Službena obleka železničarjev. Konec januarja je poročal ljubljanski »Slovenec«, da železničarji letne službene obleke za leto 1939. najbrž ne bodo dobili v naravi, ker tvrdke, ki so prevzele nabavo, niso mogle dobiti potrebnega blaga. Zimsko obleko za l. 1939/40. so železničarji dobili, plašček pa doslej še ne. Trajalo bo še nekaj časa, preden jih dobe. Za svetilničarje pa za minulo leto sploh ni bila izdana službena obleka. O tem, ali dobe železničarji denarno odškodnino za neprejetost službene obleke, navedeni list ne poroča.

Malo železničarske statistike. Po uradnih podatkih generalne direkcije drž. železnice je bilo lani v železniški službi 80.806 oseb, nasproti prejšnjemu letu za 6648 oseb ali 8,97 % več. Od navedenega števila uslužbencev je uradnikov in uradniških pripravnikov 11.460 (14,19 %), zvičnikov 19.623 (24,28 %), služiteljev 2198 (2,72 %), dnevničarjev 5125 (6,34 %), pogodbenih uradnikov 28 (0,03 %), razen teh pa še 42.372 delavcev (52,44 %). — Osebe je razdeljeno tako, da je pri generalni direkciji 1870, pri pokrajinskih direkcijah pa 9590 uslužbencev. — Za vzdrževanje proge se uporabi 32,31 % za postajno službo 18,96 %, za kurilniško in delavniško službo 14,84 %, v glavnih delavnicah je 13,29 % uslužbenstva, za vozno službo se uporablja 7,20 %, za strojevodsko 6,47 %, pri generalni in pokrajinskih direkcijah pa službi 5,13 % uslužbencev. Razne druge službe upravlja 1,80 % osebja. — Po direkcijah je razdeljeno osebje tako, da imajo direkcije naslednje število uslužbencev: Zagreb 2347, Beograd 2195, Ljubljana 1718, Subotica 1682, Sarajevo pa 1648 uslužbencev.

Iz organizacij

Zborovanje železn. uradnikov. Ljubljanski oblastni odbor Združenja železniških uradnikov ima dne 18. februarja t. l. redni občni zbor. Zborovanje bo v restavraciji hotela Miklič v Ljubljani ob pol treh popoldne. Občni zbor bo obravnaval običajni spored.

Režijski sklad fin. kontrole. Uredba o spremembah določb za uslužbence fin. kontrole je v čl. 11. določila tudi, da se mora premoženje, ki je preostalo po likvidaciji Zajednice organov fin. kontrole za nabavo obleke in obutve (ki se je zdaj imenovala »Režijski fond«) in ki je naloženo pri Državni hipotekarni banki, v celoti takoj izročiti posmrtnemu skladu Združenja zvičnikov fin. kontrole.

Izrežite gnilo! Kdor izmed naših bralcev, ki so brali v zadnji številki našega lista drugi del članka pod tem naslovom, želi točno spoznati to pojasnilo g. Ivana Dimnika, predsednika JUU, ga lahko v celoti in neskrajšano bere v zadnji novembrski številki ljubljanskega »Učiteljskega tovariša«, odkoder smo ga prevzeli tudi mi. Izvirnik je bil pa, kakor smo že zadnjič povedali, objavljen v beograjski »Politiki«, seveda neskrajšan.

Znamke v korist poštarske organizacije. Poštni minister je dovolil »Društvu p. t. t. zvičnikov in služiteljev« v Beogradu, da sme izdati posebne priložnostne poštne znamke s pribitkom v korist postavitev društvenega doma v Beogradu. So to znamke pet vrst, in sicer za din 0,50, 1,—, 1,50, 2,— in din 4,—. Pribitek znaša prav toliko. Znamke se prodajajo do 30. aprila t. l.

Obleke kemično čisti, barva, plisira in lika tovarna J. O. S. REICH.

Upokojenec

Zaposlitev upokojencev in doklada. Po čl. 25. uredbe o dokladah drž. upokojencev smejo upokojenci od premoženja ali osebnih zaposlitve prejemati neomejene dohodke, ne da bi za to izgubili pravico do osebne in rodbinske doklade, če so bili upokojeni po dovršenih 30 letih aktivne državne službe. Upokojencem z manj službenimi leti gre doklada le, če nimajo postranskih dohodkov nad 3000 din v I. drag. razredu, ne nad 2000 din v II. drag. razredu in ne nad 1000 din v III. drag. razredu. Staro upokojenec pa pripada osebna doklada, znižana za četrtino, neglede na število službenih let in višino postranskega dohodka. Pravica do doklade gre upokojencem tudi, če so v občinski (ali drugi samoupravni) službi, seveda le, če so nastavljeni tam kot pogodbeni uslužbeni ali dnevničarji brez pravice do pokojnine od občine.

Razlika na dokladah v mariborski okolici. Finančna direkcija v Ljubljani je upokojencem, stanujočim v mariborski okolici, kolikor spada v širši izvenmestni stavni okoliš mesta Maribora, že izplačala razlike med osebno doklado III. in II. draginskega razreda za nazaj. Pač pa te razlike doslej še niso prejeli tisti upokojenci železničarji, ki prejemajo pokojnine od železniške direkcije.

HRANILNI IN POSOJILNI KONZORCIJ

kreditna zadruga drž. uslužbencev v Ljubljani

javlja, da bo

v torek, dne 12. marca 1940, ob 20. uri v beli dvorani hotela »Union« v Ljubljani

65. redni občni zbor

s temle zborovalnim redom:

1. Konstituiranje občnega zbora.
2. Poročilo upravnega odbora o delovanju in o letnem računu za leto 1939. s predlogom o razdelitvi čistega dobička.
3. Poročilo nadzorstvenega odbora o delovanju in o letnem računu za leto 1939. s predlogom o razrešnici.
4. Odobrenje letnega računa za leto 1939. in podelitev razrešnice upravnemu odboru.
5. Določitev višine, do katere se sme za druga zadolžiti.
6. Določitev višine, do katere sme zadruga prejemati hranilne vloge.
7. Določitev višine, do katere sme zadruga odobriti posojila članom.
8. Rešenje pritožb in predlogov, ki se morajo pisмено sporočiti upravnemu odboru vsaj 8 dni pred občnim zborom.
9. Dopolnilne volitve.
10. Slučajnosti.

Če občni zbor ob 20. uri ne bo sklepčen, bo pol ure pozneje v istih prostorih za rešitev istega zborovalnega reda nov občni zbor, ki bo sklepal veljavno ne glede na število prisotnih zadrugarjev. Letni račun je na vpogled med uradnimi urami v Zadrugi pisarni, Gajeva ulica 9.

Upravni odbor.

Garcia V. Calderon:

Don Vidal Samanès

Don Vidal Samanès je slonel ob oknu svojega starega gosposkega dvorca in s strahom opazoval pokrajino, ki se je kopala v žarkih polne lune. Ameriška luna, ki razliva preko vsega sveta svetlobo, milejšo od dneva, je razgrinjala po poljih svoje molčanje, da se je širilo prav do vrhov gor, ki so blestele kakor poševno obrušen rob zrcala... Stari služabnik se je zakasil, ker se je brez dvoma zapil, toda sam bog ve kje?

»Dober večer voščim vaši milosti!«

Vidal se je obrnil:

»Rosendo! Odkod si se pa vzel?«

»Prišel sem kakor tatovi, mladi gospodar.«

Začel se je smejeti s tistim otroškim, bebastim in tako privlačnim smehom zamorcev iz Perua. Ni ga bilo zvestejšega človeka. Videl je, kako se je rodil »mali gospodar« in vselej mu je zvesto služil s klepavo zaupnostjo stare dojilje.

Vidal, ki je bil nestrpen, mu je na kratko presekalo dolgovozno pripovedovanje.

»No torej? Si jih zasledoval?«

Starce se je popraskal po redkih oblancih svojih las; iznova je izbruhnil v smeh in mešaje s smehom čudne glasove, mu je pripovedoval o svoji smoli. Koliko je bila ura, ko so prišli namakati? Tega ne bi mogel povedati. Kar se njega tiče, je bil prišel do zajetja vode ob sončnem zahodu in pustivši konja v sladkornem trsu, je šel na prežo. Nenadoma je opazil sklonjenega človeka, ki mu je poncho, ohlapni peruanski plašč, veter tako silno gnal, da je kar pokalo. Pomeri nanj in — pa! —

krogla mu je zbrila klobuk. Postava se pa ne gane.

Pet svinčenk ga ni prav nič vznemirilo: tedaj se je zamorec z dolgo ostjo v roki približal in se nenadoma ustavil. Malo da ni poginil od smeha, ko je zagledal slavnatega moža, ki so ga tja postavili sedni posestniki, iz rodu Frisančov, zgodovinskih sovražnikov vseh Samanésov, kar jih je bilo v deželi.

Vidalu je ušla kletvica in ves je pordel spričo žalitve. Špet enkrat so se ponorčevali iz njegove mladeniške dobrohotnosti in ravnali z njim kakor z nedolžnim fantičem, čeprav je dopolnil že dobrih trideset let. Tega se ne bi bili upali za časa njegovega očeta, groznega dona Crisanta Samanésa, ki je hodil po deželi s samokresom za pasom in so ga vsi spoštovali in ljubili, kakor da je kreolski Cid.

Kolikokrat je on načel ta tako peruanski prepri zaradi namakalnega jarka in strahnil po cele noči vodo, »svojo vodo«, oživljajočo žilo, ki je povzročala, da je bujneje raslo sladkorno trsje, njegov ponos in njegov kruh!

Ah, če bi oče še živel! si je ves divji mislil Vidal. Podedoval je ogromno posestvo, toda brez mračnega slovesa tega podeželskega kacika, indijanskega poglavarja, ki je sam izbiral poslance in ki je z lastno roko maceval žalitve v samotni peruanskih večerov.

To pot se bo vsa okolica smejala: zamorec, ki strelja v slavnatega moža, medtem ko je v senci sladkornega trsa čepel sovražnik, poslanec don Pepe Frisanchi in brez dvoma slastno užival to zabavno predstavo. Proketo! Odslovil je Rosenda in zrl v noč: večerni pokoj mu ni napolnil srca.

Zjutraj ob dveh; z največjo previdnostjo, da mu ne bi zažvenketale ostroge, se plazi don Vidal proti hlevu.

»Fortuna«, pozove polglasno.

Kobila vstrepeta, Osedla jo, odjaha.

Dve uri dira ga ločita od meje njegovega posestva. Ze zahaja mesec in gorovje meče na pot oblo senco človeškega hrbta.

Na kraju, ki so mu rekli Hudičeva pampa, preide v korak, kar odkrito, ne da bi se skrival. Kakšna blazna neprevidnost! Toda pred njim je voz, obložen s sladkornim trsjem, ki predstavlja čudovito zavetje Fortuni.

Zdaj se plazi ob jarku, obraz mu je ves vročičen. Srce mu bije, toda revolver mu ne trepeti v roki in naval ponosa ga opaja. V posmeh postavljeni slavnati mož stoji kakih petnajst metrov pred njim z razpetimi rokami, kakor pahljača.

Nekdo je skrit tam, kajti mesec meče dvojno senco. Vidal se požene naprej.

»Lopov!«

Sovražnik plane pokonci, nenaden blesk pretirga nočno temo: od petih strelcov je samo eden preluknjal Vidalov poncho.

Tedaj se človek, ne da bi vnovič nabasal orožje, požene v beg proti cesti, kjer ga čaka konj. Vidal ga zasleduje, nor od veselja: živega bo zajel.

S sigurno roko pomeri konja v glavo in ga podre!

Zasledovani možak, čeprav je v nevarnosti, da si polomi rebra, se spusti po kamnitem cestnem nasipu, doseže sladkorni nasad in izgine v njem.

Rešen je!

Kdo bi ga neki zasledoval v ti goščavi trsja, ki ga skriva. Vidal čuti, kako mu teko solze od srditosti. Smeh, surova kletvica sta mu kakor udarec v obraz. Sovražnik ga zasmehuje, ker si je svest, da ne bo kaznovan.

Tedajci izbruhne Vidal v krahot, zdaj on. Odlomi trs in ugrizne vanj. Bil je zrel, kar nabrekli od sladkorja.

Tedaj razprostre po tleh svoj poncho, ga polije z žganjem in zažge. Za trenotek je mrzli veter z gora zažgal ves pridelek. Trsi so praskali, pokali kakor žabice, ki jih spuščajo v zrak ob ognjemetu.

Strašen, srce trgajoč krik je preglasil brušč. Glas je klical na pomoč kakor mrtvaški poziv. Nato se je od daleč, od hiš oglašil alarmni zvonec: plat zvona!

Vidal je popil poslednje kapljice žganja, ki so mu ostale v buči, da se zavaruje proti jutranjemu mrazu, nato se je vrnil do kobile in jo pobožal z roko.

Njegovi ljudje so ga našli sedečega na okrajku napol podrtega zidu, kjer je mirno kadil dolgo smotko. Prvi se mu je približal Rosendo, ves preplašen:

»Kaj pa vendar počnete tod, mladi gospodar? Prav povsod smo vas že iskali.«

Don Vidal Samanès si je položil prst na ustne, nato je v spremstvu svojih ljudi odšel preiskavat ožgano ogrado, dokler niso našli trupla dona Frisanča, od katerega se je še kadilo. Bilo je črno in krčvito zvito, kakor starodavne mumije Inkov.

Vsi so obstopili gospodarja, vsi trepetajoči. Pod gomilo iz kamenja so zagrebli še kadeče se truplo in dvoje v kamen spremenjenih sežganih trsov je tvorilo križ, ki bo odslej po vsi okolici Hudičeve pampe razširjal grozo in legende.

Nekaj spretnih izsek je omejilo požar, nato so se možje vrnili domov. Vsi so molčali in se preplašeni spogledovali. Od daleč so sledili gospodarjevi kobili, polni nenadne ljubezni, nejasne in goreče, za tega »fantiča Vidala«, v katerem se je končno vendarle prebudil čudoviti in strašni duh dona Crisanta Samanésa.

Kakšna je bila pri nas personalna politika

Lani je beograjsko glasilo organizacije poštinih uradnikov, »Jugoslovenska Pošta, T. T.« v številki 137. objavila pod prednim naslovom zanimiv in značilen članek, iz katerega posnemamo v dobrednem prevodu tole:

»Ste hodili kdaj pred volitvami ob torkih ali petkih v našo največjo strokovno ustanovo? Ste videli ob teh dneh tam tisto pisano množico kmetov, deklet, žensk, mladeničev, ki so se gnetli po hodnikih in čakalnicah? Stalno jih je bilo po 50, 60, 70, pa tudi več. Vsakdo izmed njih je imel pri sebi kako pismo ali priporočilo ali je imel namesto priporočila vsaj to prednost, da je bil po rodu ali da je prišel iz tega in tega kraja, tega in tega okraja, ki imajo neko posebno prednost. Človek se mora vprašati, kaj neki človeku vsi ti ljudje. Ali žele vsi namestitve ali premestitev in kakšne zveze ima ta pisana množica s pošto stroko? Kaj neki vsi ti ljudje pripovedujejo, kadar jih sprejmejo, kdo jih posluša, kaj prosijo, kako si je mogoče vse to zapomniti, kaj jim obljublja in kaj se od vsega tega tudi res stori?

Večina med njimi vsekakor želi namestitve, prosi za sprejem v službo. Zdravje, usposobljenost, priporočilo, rojstni kraj, okraj... Ta pisana množica, to je slika, kako sprejemajo pri nas v službo nove uslužbence.

Protekcija pomeni tole: hočem, da bo oseba, katero priporočam, sprejeta v državno službo ne glede na vse drugo in ne glede na vse druge ljudi v državi, ki imajo lahko enake ali boljše pogoje za službo: zdravje, šolsko spričevalo, sposobnost, нравno življenje, starost itd. To zahtevam zaradi moči svojega položaja, na podlagi prijateljstva, znanstva in rojstnega kraja, vi ste pa dolžni, da mi to storite, ker sem vam osebo izkazal uslugo, ali vam jo šele bom izkazal, ker smo prijatelji in iz istega

kraja doma. Vse drugo je postranska stvar in drugotne važnosti. Pa drugi za službo sposobni ljudje? Naj store isto, če morejo; če pa tega ne morejo, naj pa čakajo... Njihove prošnje za postavitev in druge listine zlagajo v neko omaro, kjer leže, dokler se kdo ne naveliča... Tedaj se prošnje in listine vrnejo prosilcem, ki nimajo protekcije.

Zares nerazumljivo se zdi ljudem, ki so videli moderno urejeno upravo, in to danes, ko govore o nekaki nadprodukciji razumništva in šolane mladine, da je pri nas sprejemanje novih uslužbencev kolikor toliko tako tesnosrčno, sebično in nesocialno. Zakaj se ne držimo sprejemanja v službo s pomočjo konkurzov, razpisov; zakaj ne izbiramo najboljših med kandidati; zakaj ne damo vsi mladini, vsem državljanom, ki imajo pogoje možnosti sodelovanja pri razpisih za sprejem v državno službo? Zakaj smo državljane razdelili na »naše« in na druge; zakaj ne spoštujemo z zakoni razglašene enakosti v pravicah? Mar ni očitno, da bomo tako bolje izbrali in da bo tako z izbiranjem dosežena večja korist za službo, pa tudi pravičnejša za mladino in državljanje.

Če sprejemamo ljudi v službo po protekciji, se dogajajo mnoge zlorabe. Sprejemajo in postavljajo se kandidati skoro brez listin o usposobljenosti in drugem. Kasneje se ugotovi, da je postavljeni prevaral oblastvo, da nima potrebne usposobljenosti, in njegova postavitev se mora razveljaviti. Sprejemajo se nesposobni kandidati, neuporabni, ki samo obremenjujejo državno blagajno, služba ima pa od njih prav malo ali sploh nima nobene koristi. Znan nam je primer iz večjega mesta v Bosni. Neki mladenič, maturant je preko krajevne pošte oddal prošnjo za nastavitev. Pošta je prošnjo predložila naprej in navedla, da je mladenič neoporečen in iz dobre družine.

(Se nadaljuje.)

Organizacija stanovanjskih najemnikov

Vabilo vsem stanovanjskim najemnikom. Novo izvoljeni odbor Društva stanovanjskih najemnikov, ki je bil izvoljen na obnem zboru 20. januarja t. l. si je nadel nalogo poživeti društveno delo, organizirati v svojih vrstah vse stanovanjske najemnike brez razlike stanu, položaja in političnega prepričanja in nuditi stanovanjskim najemnikom vso pomoč in zaščito. Društveni odborniki bodo osebno naprosili posameznike, naj vstopijo v društvo in poravnajo letno članarino v znesku 12 din. Zaradi izrednega pomena tega društva, posebno v današnjih časih, se obračamo do vseh stanovanjskih najemnikov z vabilom, da se pozivu odzovejo in pristopijo. Oni, ki ne bi prejeli osebnega vabila, naj se prijavijo v društveni pisarni v Ljubljani, Wolf

fova ulica 10. V ostalih mestih dravske banovine bo društvo v najkrajšem času organiziralo podružnice, ki bodo lahko zastopale interese tamkajšnjega članstva. Prepričani smo, da vsi stanovanjski najemniki čutijo potrebo skupnega nastopa za svoje pravice, zato upravičeno pričakujemo, da se bodo odzvali našemu vabilu. Le s skupnim nastopom in polnoštevilnim včlanjenjem je zagotovljeno društvu uspešno delovanje v korist in dobrobit članstva.

Društvo stanovanjskih najemnikov.

Poziv hišnim posestnikom. Pozivamo hišne posestnike, da v današnji težki dobi ne zvišujejo najemnin za stanovanja in v polni meri upoštevajo določbe uredbe o pobijanju draginje. Društvo bo vodilo stro-

go evidenco o vseh primerih, kjer bi se najemnine zviševale, oz. obšle določbe o pobijanju draginje s kakim protizakonitim postopkom, ki bi imel za posledico zvišanje najemnin. Proti temu se bomo borili z vsemi sredstvi. Obenem prosimo stanovanjske najemnike, da take primere sporočijo podpisnemu društvu, ki posluje v Ljubljani, Wolfova ulica 10.

Društvo stanovanjskih najemnikov.

Iz I. seje Društva stanovanjskih najemnikov. Novo izvoljeni odbori so imeli svojo prvo sejo dne 26. januarja. Sejo je otvoril in vodil predsednik g. dr. Ivan Verčnik. Navzoči so ugotovili, da je nujno potrebno ravno v današnjih težkih časih razgibati delo društva: varovati in pospeševati skupne koristi članov, najemnikov stanovanj, sob, pisarniških prostorov, lokalov itd. Namen bo skušalo društvo doseči z objavami v časopisih, s tiskovinami, predavanji in shodi. Stavljalo bo oblastvom

predloge, pošiljalo resolucije in prošnje. Društvo bo uredilo svojo pisarno v prostorih Društva upokojevcev v Ljubljani, Wolfova ulica 10. Uradne ure za člane so zaenkrat vsak dan od 14. do 15. ure. Društvo bo nudilo članom vsa pravna in druga navodila ter pomagalo z nasveti pri raznih stanovanjskih vprašanjih. Ustanovilo bo tudi podružnice v drugih mestih Slovenije. Sprejeti so bili ti-le sklepi: članarina znaša din 12,— za vse leto. Z akcijo za pridobivanje članstva bodo pričeli odborniki takoj. Društveni odbor bo razmnožil pravila in seznam odbornikov. Ti primerki bodo na razpolago članom odborov, ki so se obvezali zainteresirati za pristop nameščencev v svoji okolici. Društvu hišnih posestnikov in Društvu posestnikov novih hiš se pošlje posebna predstava s pozivom, naj ne zvišujejo najemnin. Poziv objavljamo posebe. Društvo bo pa vodilo strogo evidenco o vseh primerih, kjer bi se najemnine zviševale pod kakršno koli pretvezo.

Zadružne vesti

Hranilni in posojilni konzorcij, kreditna zadruga državnih uslužbencev v Ljubljani, ima svoj 65. redni občni zbor v torek, dne 12. marca 1940, ob 20. uri v beli dvorani hotela »Union« v Ljubljani. Zborovalni red glej v današnjem oglasu!

Zadružni koledar. Kakor doslej vsako leto, je tudi letos Zveza nabavljajnih zadrug drž. uslužbencev v Beogradu izdala koledar, ki velja 5 din. Izdala je tudi razen tega velikega koledarja še koledarček v žepni obliki, ki velja samo 3,50. O vsebini koledarjev, žal, ne moremo nič poročati, ker jih nismo prejeli v oceno.

Nadomestek za kavo. Iz »Mariborskega zadrugarja« posnemamo, da je ondotna naša nabavljajna zadruga uvedla nadomestek za kavo iz mešanice »nauta« in kave. Nadomestek je baje prijetnega okusa in vonja in je doslej izmed najboljših. Stane kilogram te zmlete mešanice din 30,—, pripravlja se pa kakor prava kava in se lahko dodajo še navadne primesi, kakor cikorija, ječmen itd. Ta nadomestek je uvedla zadruga zaradi stalnega naraščanja cen kavi in ker jo je sploh težko dobiti v velikih količinah.

Draginja in davki

Iz govora poljedelskega ministra. Sredi januarja je v Bihaču na javnem shodu govoril poljedelski minister dr. Branko Čubrilovič med drugim tudi to-le: »Ako že nima ljudstvo dovolj šol, bolnic in cest, naj ima vsaj sol in petrolej. Poskrbeli bomo, da se poceni tobak, ki ga kadi kmet, in da se podraži tisti, ki ga kadi gospoda. Kar bo državna blagajna dobila več, bomo dali pa kmetu, ki sadi tobak. Ustanovil sem ravnateljstvo za prehrano pasivnih krajev. Pobral sem iz žepov bogatašev 750.000.000 in z njimi napolnil skladišča za prehrano revčev. Prvega januarja smo ugotovili, da je v naši državi 3.000.000 revnih kmetov, ki ne morejo plačevati davkov. Zato smo jih oprostili plačevanja davkov, zato smo pa naložili in zvišali davek kartelom, trgovinam in tovarnam. Nove davčne stopnje predstavljajo malo revolucijo vlade. Tisti, ki imajo po dvoje hiš, naj dajo državi vsaj dvoje oken, če že ne cele hiše.«

Novi davki. Pod tem naslovom piše »Glasnik Saveza BOTIC« v Zagrebu to-le: »Dne 23. decembra 1939. je izšla uredba o spremembah davčnega zakona. Značilnost teh sprememb razen nekaterih zvišanih davčnih stop pri najvišjih obveznikih in razen črtanja bremen tistim, od katerih se itak niso mogla izterjati, je v tem, da so uvedle strogo nadzorstvo in onemogočile, da bi pridobinski obvezanci mogli uiti davčni dolžnosti s pomočjo potvorjenih knjig. Dasi navzlic vsemu temu davčna stopnja tudi pri novem merilu ni zvišana za tiste, ki so pravilno napovedovali dohodke, vendar so delodajalske organizacije dvignile silen hrup zaradi te davčne re-

forme. Zlasti je značilno, da n. pr. zahteva mlinska industrija, da »malim« mlinom ni treba voditi knjig. »Mali« mlini so tisti, ki imajo nad 1.000.000 din prometa, ker samo tedaj so dolžni voditi knjige. Čeprav torej davčno breme ne bo večje, kako bi moralo biti, vendar jim ni prav, da morajo zdaj pravilno napovedovati. Kako bi jim pa bilo šele, če bi morali plačevati davek po načelih uslužbenskega davka?«

K pobijanju draginje. V nekaj primerih so za to postavljena oblastva oziroma redna sodišča že izrekli kazni proti navjalcem cen. To so doslej skoro izključno samo mali trgovci oziroma obrtniki, medtem ko še ni bilo slišati, da bi bile zadele posledice in predpisi te uredbe tudi večje trgovce ali industrije. Nasprotno opažamo, da se brez izjeme dvigajo cene raznim važnim predmetom, čeprav za to ni resnične potrebe. — To ravnanje spominja na neko anekdoto, ki so jo pripovedovali o avstrijskem cesarju Jožefu II. Ker so neprestane vojske močno izčrpale državne blagajne, je bilo treba začeti s temeljitim varčevanjem. Cesar je ukazal, da bi dal dober zgled, naj se omeji število dvornega služabništva, kar se je tudi takoj zgodilo. Ko je nato Jožef II. nekega dne opazil, da sluga, ki je pometal stopnice, začneja pometati pri najnižji stopnici, ne pa pri najvišji, ga je vprašal, zakaj dela tako nesmiselno. »Saj Vaše Veličanstvo prav tako dela«, je odgovoril sluga. »Tudi Vaše Veličanstvo je začelo z varčevanjem od spodaj.« Nasledek tega nazornega pouka je bil, da se je cesar zakrohotal in začeli so z varčevalnimi ukrepi tudi zgoraj.

HRANILNI IN POSOJILNI KONZORCIJ

Kreditna zadruga državnih uslužbencev v Ljubljani, Gajeva ulica št. 9 — v lastni hiši
Najstarejša kreditna zadruga v Jugoslaviji, ustanovljena leta 1874.
Poštni čekovni račun št. 10.681. Telefon št. 3413.
Posojila do Din 10.000— vsem javnim nameščencem po 7% proti zaznambi na plačo na prvem mestu in poroštvo.

—t Peresa, svinčnike, kuverte, črnila, pisarniške in šolske potrebščine si najceneje dobavite v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Kralj. dvorni dobavitelj
ANTON VERBIČ
LJUBLJANA DELIKATESE
Skrbna postrežba! SPECERIJA

Telef. 2673
Najnižje cene
Sveže blago!

—t Kadar boste potrebovali kakršno koli obliko in barvo pisemskega papirja, zapomnite si, da ima Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani veliko izbiro.

Priporočamo trdko
M. TIČAR
LJUBLJANA
za nakup pisarniških
in šolskih potrebščin

Zadruga državnih uslužbencev za nabavo potrebščin t. z. z. a. z.

Ljubljana, Vodnikov trg št. 5 • Telefon št. 4421

Širite
zadružno misel
med svojimi
tovariši!

Državni uslužbenci! Vaša nakupovalnica mora biti edino zadružna prodajalna. V zalogi ima vedno sveže špecerijsko blago. Dostava na dom brezplačna. Preskrbuje kurivo, posreduje nakup manufakturnega blaga. Na zalogi ima vsakovrsten porcelan, emajlirano kuhinjsko posodo, jedilni pribor, ki ne rjavi, itd.